

Visitationstal – Enskede-Årsta församling

Söndagen den 16 februari 2025 – Årsta kyrka. Septuagesima – med temat Nåd och tjänst
Biskop Andreas Holmberg

Inledning

Kära församlingsbor i Enskede-Årsta församling. Tänk vilken glädje och tacksamhet att vi dag fått fira gudstjänst tillsammans här i detta fina kyrkorum - med gosskörerna från både Enskede och Årsta och manskören, ja alla vi tillsammans. Årsta kyrka som är en av de yngsta kyrkorna i Stockholms stift, invigd 2011.

De senaste veckorna har jag haft glädjen och förmånen att finnas här med er i många inspirerande möten och med delande av riktigt angelägna frågor där ni som församling står i avgörande vägval framåt och där ni verkligen gör, och kan göra, skillnad.

Som den omfattande verksamheten med alla skolor i församlingen. Där en del skolor, som ett tag var försiktiga med kyrk-samarbete, återvänt och har stort förtroende för församlingen. Ni har en grundinställning att om skolan frågar så säger ni alltid ja. Bra.

Som när vi mitt under visitationen, via kyrkoherde Marie Rehnstam, strax innan ett samtal i Enskede kyrka med alla diakoner och präster, fick en hälsning från en av poliserna i Globen-området. En polis som utifrån en känsla av otillräcklighet och djup oro efter flera våldsdåd vädjade till församlingen, ja till hela kyrkan och alla goda krafter att "Be!". Vi tog med oss den uppmaningen. Vi bad tillsammans i vår gemenskap och i hela Stockholm och uppmaningen till bön spreds långväga. För bön gör skillnad. Och det gör skillnad att vara en bedjande församling. Att veta att andra ber för oss och att Gud är med oss. Missmod och uppgivenhet kan genom Guds kraft vändas till frimodighet och beslutsamhet.

Som den 4 februari, när de anställda medarbetarna var samlade tillsammans med stiftsprost Boel Hössjer Sundman och mig under en dag. Det började komma nyhetsnotiser om att något allvarligt pågick i Örebro. Sedan på kvällen när vi alla förstod vidden av det fruktansvärda och hemska som skett, då sammanlagt 11 personer miste livet. Den stora sorgen och saknaden för familj, vänner och arbetskamrater. Samtidigt kraften i gemenskapen som manifesterats över hela landet sedan dess. Flera av de som dog hade bakgrund i andra länder och de blev exempel på kraft och vilja att lära sig mer och bidra i sitt nya land. Vi känner tacksamhet och respekt för det de gav och bidrog med här som en del av Sverige. På det sättet blir dem – minnet av dem – kraftfulla och viktiga berättelser om hur mycket nya svenskar betyder för Sverige, som en del av det stora vi:et – samhället.

Besöka, mötas i uppdraget som kyrka

Att visitera en församling är verkligen ett meningsfullt uppdrag jag har som biskop. Visitation handlar om att besöka, det hör ihop med det engelska ordet *visit*. Att uppmuntra, mötas i uppdraget som kyrka, lyssna, lära, tänka – i syfte att ni i församlingen ska stärkas, känna stolthet och fortsätta blicka framåt och utvecklas vidare.

Jag kommer i mitt tal stanna vid några teman och övergripande reflektioner från visitationen. I protokollet, som kommer längre fram och som stiftsprost Boel Hössjer Sundman ansvarar för, speglas mer av det som visitationen innehållit. Mot slutet av talet kommer alla ha möjlighet att ge respons, samtala med varandra, dela tankar och ni får också gärna ställa frågor till mig.

Jag hoppas att alla goda möten och samtal som varit dessa dagar ska bidra till er framåt. Ni är inte ensamma. Ni är en del av en global gemenskap med hela den världsvida kyrkan, liksom ni är en länk i en kedja som hör ihop med kyrkans allra första tid.

Jag vill tacka er alla. Tack för ert sätt att vara församling – öppet för människors behov, med en vilja att utvecklas och verka i uppdraget som kyrka. Ni som är Svenska kyrkan i Enskede-Årsta församling har verkligen mycket att vara tacksamma och stolta över. Ni är modiga och ni vågar ta plats som kyrka bland människor här.

Nåd och tjänst för alla - idealitet

Temat för den här söndagen handlar om "Nåd och tjänst" – vilken passande rubrik som en summering av visitationen här i Enskede-Årsta. Grunduppdraget som församling *att berätta och vittna om Guds nåd*. Att vi därför alla är räknande med, för att just *stå till tjänst*. I evangelietexten från Lukasevangeliet (kapitel 17:7-10) ges en rätt tuff vägledning om vad den tjänsten handlar om. Jesus varnar sina lärjungar för att bli självfixerade eller söka belöning för det de gör för sin egen skull. Utifrån evangeliet är det tydligt att vi på Guds uppdrag, som enskilda och som församling ska bidra till ett gott och rättvist samhälle. Kyrkan är sänd till världen, för att ha en "impact" på samhället.

Under visitationen talade vi en hel del om medarbetarskap, vem som räknas med och hur församlingen kan främja en förändrad syn på medarbetarskap och idealitet. Det är något som jag som biskop återkommer till, för det är en nyckelfråga för hela vår kyrka och kyrkans liv framåt.

I församlingens styrdokument, *Församlingsinstruktionen*, som nu i veckan utfärdades av domkapitlet har ni ett tydligt fokus på idealitet. Församlingen skriver: "Ideella krafter ska tas tillvara i församlingens olika verksamheter," och vidare att det ska vara möjligt för många att bidra. Det är uppfodrande och bra!

Här har församlingen också stolta traditioner. Vid visitationen i församlingen 1952 framkommer att församlingen – som då även bestod av Brännkyrka och Farsta – hade 2000 barn i söndagsskolan och 66 söndagsskollärare!

Att främja ideella medarbetare handlar delvis om att ändra "mind-set" och se att församlingen bärs av många. Forskning visar att en förutsättning för långvarigt ideellt engagemang är att känna att man har möjlighet att påverka, och ges förtroende och ansvar. Det handlar om att tas i anspråk, bli uppmuntrad och bemyndigad. För kyrka är ju vi alla som är här. Att i våra liv tala om tro och liv, dela våra erfarenheter – när vi samlas i församlingen, men också i våra liv i övrigt. Jag vill uppmuntra er att ta stora kliv till i att utveckla det ideella bärarskapet av församlinglivet genom att både bredda det och fördjupa det.

Uppdrag och bärkrafter

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan* beskrivs en församlings uppdrag: *att* människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, *att* kristna gemenskaper skapas och fördjupas, *att* Guds rike utbreddes och *att* skapelsen ska återupprättas. Sker det här i församlingen? Den frågan bär jag med mig under en visitation. Finns ett levande gudstjänstliv där dopets och nattvarens sakrament delas och ordet förkunnas? Får barns och ungas röster höras? Finns rum för diakonal omsorg och handling? Ja, vänner, visst är det så. Ni är en levande församling. Som jag sa i inledningen till gudstjänsten: grattis till alla er som är Enskede-Årsta församling.

Att församlingen lever kan beskrivs som att här finns *pastoral bärkraft* som ett livskraftigt träd. Under visitationen har vi även talat om de andra tre bärkrafterna som stöttar upp och är nödvändiga för att en församling ska fungera långsiktigt: *ekonomisk, organisatorisk och demokratisk bärkraft*. Dessa bärkrafter var i fokus i det som kallas förvaltningstillsyn som skedde ett tag innan själva visitationen. Och ni har dessa stöttande bärkrafter på plats, och något av det ni behövde följa upp har ni redan tagit tag i.

Jag vill passa på att tacka er alla i kyrkorådet och inte minst ordförande Wanja Lundby-Wedin och kyrkoherde Marie Rehnstam för det modiga och engagerade arbete som ni som kyrkoråd gör. Ni sätter en ton i hela församlingen som inspirerar i hela stiftet.

Modig omställning då närvärlden förändras

I församlingen bor ungefär 42 000 personer och av dem är drygt 46 procent medlemmar i Svenska kyrkan. Befolkningen har förändrats betydligt under senare år. Idag är majoriteten i arbetsför ålder – många är födda på 1980-talet och 1990-talet, över 20 procent är 19 år och yngre, och endast 15 procent är över 65 år.

Förändringen märks i trycket till konfirmandundervisning, den fantastiska musikverksamheten och inte minst de många barnkörerna. Ändå är det lång kö med barn som vill vara med. Många föräldrar vill hänga här i kyrkans lokaler när de väntar på sina barn. Och ni försöker utveckla hur alla som kommer då får möjlighet att bli sedda, mötas i ett samtal och lära känna kristen tro.

Ni har stora ambitioner och god vilja, samtidigt som det är svårt att räcka till, och ni talade om en skörhet och en om oro ibland, att orka.

En annan del av församlingens omställning som kommer att prägla *hela* församlingen hör ihop med *stadensutveckling av Slakthusområdet* – som redan idag är en stor besöksplats med Globen och 3Arena. De första bostäderna blir klara 2026. Området utvecklas fram till 2040 med många bostäder, kultur, mat, utbildning för olika åldrar, mötesplatser, tunnelbane-stationer – ja ett område stockholmarna kommer vilja åka till. År 2027 kommer församlingen öppna portarna till en egen lokal – mitt i händelsernas centrum. Vi pratade en hel del om detta. Hur ni bestämde er för att det är viktigt att som församling vara fysiskt närvarande där med egna lokaler. Det är modigt och klokt att ni vågar och vill ta det steget. Samtidigt kommer det att innebära att församlingen behöver tänka delvis nytt.

Det är klokt att ni tar tid på er. Ni kommer behöva omprioritera också bland det som fungerar väl. Den nya platsen i Slakthusområdet ger möjlighet att redan från början tänka in ideella krafter - som både en förutsättning och möjlighet. Vad innebär det konkret för Enskede och Årsta att hela verksamheten förändras och ni får en ny plats att relatera till?

I Stockholm ser vi idag många tecken på en ökad andlig längtan och en vilja att lära känna kristen tro – hur kan församlingens närvaro i Slakthusområdet möta denna längtan? Hur kan kyrkans plats där ge rum för bibelns berättelser, att dela och utforska kristen tro tillsammans? Hur kan ni där, kanske på lite nya sätt, främja dop och gudstjänstfirande som en grund för församlingens närvaro där? Kanske kan detta vara grundfrågor som ger riktning när ni gör prioriteringar, om hur platsen där kan, och bör, användas.

En "grundverksamhet" som jag tror blir viktig är att värna att kyrkans rum på Slakthusområdet har generösa öppettider – där den som kommer möter en medmänniska och en omtänksam blick, och kanske också kan få en kopp kaffe. Ja, det kommer bli spännande att följa med vad som händer där – mitt i samhället. Ni kommer bidra till ett

lärande som blir värdefullt också för andra församlingar i vårt stift. Tack för ert mod, och att ni vill och vågar också det okända.

Diakonal blick och uppmärksamhet

Under en del av visitationen stannade vi i reflektion utifrån ett diakonalt perspektiv. Diakoni som ju inte är en "verksamhet" för diakoner utan ett förhållningssätt som genomsyrar allt liv och arbete i församlingen. Det berör Slakthusområdet så väl som alla andra delarna av församlingen - Årsta, Johanneshov, Enskede gård, Enskedefältet och Gamla Enskede.

I samtalet lyftes en upplevd risk att församlingen "täcker upp" för det kommunen borde göra i ansvar och uppgift. Andra lyfte perspektivet av många boende och medlemmar som har resurser att göra sin röst hörd, men att det gäller att inte tappa de som *inte* har de förmågorna, vare sig det gäller ungdomar, unga barnfamiljer eller personer mitt i livet. Eller uttryckt med biskop Eva Brunnes fråga när hon 2014 visiterade hela kontraktet "Hur får vi ögonkontakt med dem vi inte ser?".

Så vilka forum har ni för sådana samtal, och hur kan de fördjupas? Jag vill uppmuntra er att föra de samtalen också med andra samhällsföreträdare – skolorna, idrottsföreningar och andra föreningar, kommunledningen. Det är livsviktiga samtal där församlingens blick och röst är viktig för andra.

Rättvisa för alla varelser

Något som är närmast unikt i Stockholms stift är den mötesplats för information och engagemang om ACT – Svenska kyrkans internationella arbete – som har sitt fokus i Kyrkvillan i Enskede, och som verkligen genomsyrar församlingen. I Församlingsinstruktionen märks hur det perspektivet är en bottenplatta för kommande år. Bland medarbetarna diskuterades under visitationen ett hårdare samhällsklimat och att som församling, mitt i samhället, stå upp för demokrati, allas lika rätt, global rättvisa och mot rasism - genom att sätta gränser och tala till det goda i varje människa ibland kanske, som någon sa, genom att "sjunga in evangeliet".

Det är betydelsefullt att ni lyfter fram att rättvisefrågorna hör samman med klimatinöden, som är en verklighet här och nu, och som är vår civilisations stora ödesfråga. I Församlingsinstruktionen står att församlingen under kommande år "ska utarbeta en klimatplan med tydliga och mätbara mål grundad i Färdplan för klimatet". Det är bra – också att ni anger på vilket sätt det ska genomföras i församlingen, med konkreta exempel och med ett uppdrag att "inspirera till att leva klimatsmart och uppmuntra till en hållbar livsstil".

För att kunna göra skillnad

Under delar av visitationen har kontraktsprost Anette Westergren-Järnkrantz varit med, i samtal med ledning och kyrkoråd liksom här idag. Du gjorde betydelsefulla medskick och reflektioner. Först utifrån etableringen i Slakthusområdet: vikten av att där ha en tydlig strategi, och värna att ni har en organisation som kan följa förändringarna och som inte är för sårbar.

Redan idag påtalade du att mycket ligger på församlingens två ledare kyrkoherde Marie Rehnstam och administrativ chef Lena Gustavsson, som gör ett fantastiskt arbete, men om alltför mycket ska hanteras av två personer så kan det bli alltför sårbart. Anette landade i konstaterandet att eftersom ni är en aktiv församling där det händer mycket, så behöver ni vårda och värna kärnan – där ni hämtar kraft. Hon ställde frågan "Vad betyder gudstjänstlivet i församlingen?" och fortsatte med ett råd: "För att kunna göra skillnad i

världen måste vi vara vända mot altaret, vara rotade i källan". Det är en grundfråga och ett råd att bära med sig.

Källan

Avslutningsvis vill jag stanna i källan, att vara nära Kristus. Här vill jag komma tillbaka till biskopsvisitationen i församlingen 1952, med dåvarande biskop Manfred Björkquist. Han talade om en utmaning för alla som har för bråttom och inte tar sig tid. Han sa "Gud får inte tala till den som aldrig ger sig ro att stanna och lyssna" Och han fortsatte: "Vi behöver Guds ord varje dag, och i gudstjänst tillsammans med andra".

Det är ord sagda för över 70 år sedan till församlingen då – liksom till oss nu. För vi behöver Guds ord varje dag – som människor och som församling.

Att vara kvar i källan är att inte bli förmörkade av det som sker runt omkring oss utan att hämta kraft i det jag började med – att få leva i Guds nåd, och i att vara i Guds tjänst. Vara till Guds förfogande.

Att vara kvar i källan är att vi alla – ideella, förtroendevalda, anställda, kyrkfolk – lyfter fram dopets gåva. Att vi uppmuntrar unga och gamla att bli döpta. Vi har under visitationen talat en hel del om dopet och vikten av att värna dop, inte minst barns dop. Statistiken säger oss att idag är det lite drygt 20 procent av 4–6-åringar i församlingen som är döpta.

Ingen av oss tänker att barnet "ska få välja språk själv", utan vi vill ge de bästa förutsättningarna till det lilla barnet. Och det allra bästa är dopets gåva. Dopet som uttrycker Guds kärlek och nåd – helt utan motprestation från barnet i kuvösen eller 3-åringen som nyfiket lutar sig mot dopfunten. Ja, låt oss frimodigt träna oss på att tala väl om dopets glädje och gåva!

Det finns mycket mer att reflektera kring utifrån församlingens liv, men jag vill stanna här för att ge rum för samtal. Håller ni med? Vilka frågor och reflektioner har väckts hos er?

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna Enskede-Årsta församling. Tack för visitationen! Jag känner stor respekt och ödmjukhet för församlingens liv och arbete, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för det sätt som kyrkan framträder och gestaltas här. Tack för allt ert goda och modiga arbete och engagemang.

Mitt valspråk är Jesu uppmaning "Bli kvar i min kärlek." Det är en inbjudan från Kristus både i världen och till oss själva: att räkna med att Gud genom den heliga Anden är involverad och djupt engagerad i er. Fortsätt ert goda arbete. Lev i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada! Gud välsignar er!